

Stručni rad

UČENICI TAKOĐER ZNAJU POKAZATI SOLIDARNOST

JULIJA GRM

Osnovana šola Frana Roša Celje, Slovenija

Sažetak

Nije samo po sebi razumljivo da djeca osjećaju dobročinstvo, razumiju i žive po njegovim načelima. Važno je da im mi odrasli to približimo. Toga smo iz godine u godinu sve svjesniji u OŠ Fran Roš Celje, koja je već neko vrijeme aktivno uključena u mnoge dobrotvorne projekte. U školi oduvijek negujemo vrijednosti poput pomaganja i podrške drugima, te se rado uključujemo u razne dobrotvorne projekte koji mladima proširuju vidike i uče ih o životu. U članku su prikazane različite aktivnosti jačanja solidarnosti koje se provode na razini razreda, odjela, pojedinih skupina i cijele škole. Važno je da škola uči mlade dovoljno znanja, ali je jednako važno da dijete razvija i druge socijalne kompetencije tijekom osnovnog obrazovanja. Nastojimo da učenici stječu znanja i vrijednosti, kako bi mlada osoba sagledala nevolju sučovjeka, pristupila mu i pomogla, jer se time izgrađuje u cjelovitu osobnost.

Ključne riječi: dobročinstvo, solidarnost, suosjećanje, međusobno razumijevanje, vrijednosti.

1.Uvod

Jasper Juul kaže da smo na važnom povijesnom raskrižju. Temeljne vrijednosti koje su dugi niz godina bile temelj obiteljskog života doživljavaju raspad i transformaciju u mnogim društvima (1).

Međusobne veze koje su povezivale pojedince u prošlosti ostavile su mjesto barijerama bez međusobne povezanosti. "Televizijski i računalni ekrani postali su glavni medij putem kojeg naša djeca dolaze u kontakt s ljudima, životinjama i drugim slikama svijeta »(2).

Daleko u prošlosti bilo je malo razlika među stanovništvom, ljudi su dijelili iste uloge u društvu, ista uvjerenja i iste vrijednosti. Tada je zajednica života djelovala na principu uzajamne pomoći među stanovnicima zajednice – odnosno na principu solidarnosti. Današnje moderno društvo s promijenjenim društvenim obrascima, vremenima ekonomske krize, krize vrijednosti i teške društvene nepravde, međutim, utječu na promjene društvenih normi, stavova i vrijednosti. U svoj raskoši modernog, suvremenog svijeta, sve je veća netrpeljivost, netolerancija, odbačenost, siromaštvo i nasilje. Možda je ovo vrijeme i prilika da se razvijaju vrijednosti poput solidarnosti, tolerancije i prihvaćanja različitosti čak i više nego ikad.

Solidarnost znači podržavanje, odobravanje postupaka, mišljenja o kojima, spremnost na međusobnu pomoć i suradnju, svijest zajednice, međusobnu povezanost pojedinaca, posebice u društvenom životu (3).

Fenomen solidarnosti znači ravnopravnost ljudi i važan je dio socijalne politike i socijalne sigurnosti ljudi. To je temelj društvene kohezije i temeljna vrijednost današnjih demokratskih društava, uključujući slovenski ustav i europsko pravo. Opća skupština UN-a proglasila je 20. prosinca Svjetskim danom ljudske solidarnosti. Istaknula je kako je Milenijska deklaracija solidarnost definirala kao temeljnu i univerzalnu vrijednost koja treba prevladati u ljudskim odnosima u 21. stoljeću. Solidarnost nije nešto s čime se djeca rađaju, nije nešto što imamo ili nemamo. Djecu možemo naučiti solidarnosti kroz razvijanje empatije i društvenog učenja. Empatija ili sposobnost produbljivanja u druge, razumijevanje drugih počinje se razvijati u djeteta u najranijem bezuvjetnom odnosu s majkom. Jednostavni oblici empatije prema drugoj osobi vidljivi su već krajem prve godine, ali su ti motivi još uvijek egocentrični. Dijete koje je bezuvjetno prihvaćeno i voljeno sposobno je kasnije prevladati svoj egocentrizam i pomoći drugima. Empatija se može grubo definirati u dvije bitne kategorije: kao kognitivna sposobnost pojedinca da prepozna stanje druge osobe, njezine misli, namjere i predvidi njegove reakcije, te afektivnu sposobnost pojedinca da odgovori na nevolju, emocionalno stanje, osjeća slične emocije i bude motivirani na pomoć (4).

Dijete s empatijom bolje će razumjeti ljude i neće ih osuđivati na temelju izgleda, društvenog statusa, vjere, invaliditeta... Poštovanje prema drugima, podrška, konstruktivna suradnja razvijaju se ako prvo imamo jasnu predodžbu o tome tko smo. Dakle, prvi uvjet je da dijete prvo bude svjesno sebe, vlastitog identiteta i da poštuje sebe, jer se tada otvara prostor za druge, za suradnju i solidarnost.

2.Obrazovanje za solidarnost

Školsko okruženje važan je čimbenik u razvoju empatije i solidarnosti, jer dijete gradi svoju osobnost izvan obitelji. Škola predstavlja snažno društveno okruženje za svako dijete i adolescent, pa može učiniti mnogo za razvijanje solidarnosti. Ako je škola ustanova sa zdravim međuljudskim odnosima, zdravim odnosom prema razlikama i različitostima, odobravanjem postupaka i različitim mišljenjima i suradnjom, to se očituje u zdravoj školskoj klimi. Učenici koji pohađaju ovakvu školu su tolerantni, tolerantni, poštuju različitosti, podržavaju jedni druge, a s druge strane, ne boje se biti različiti, jer njihova različitost znači obogaćivanje iskustava, promjenu uvjerenja, razmišljanja i osobni rast (4).

U školskom prostoru nalaze se djeca i mladi različitih nacionalnosti, kultura i manjina. Integraciju i inkluziju djece s posebnim potrebama provodimo već nekoliko godina. U školama je potrebna solidarnost prema učenicima koji su na margini zbog različitih osobnih, društvenih, kulturnih, zdravstvenih i ekonomskih okolnosti. Stoga bi planirane aktivnosti u školama trebale senzibilizirati djecu za potrebe onih koji su drugačiji, hendikepirani ili gurnuti na marginu vršnjačke skupine ili razreda. Solidarnost, toleranciju i suosjećanje te prihvaćanje različitosti među djecom potrebno je širiti na zanimljiv način. U sklopu školskog razvojnog programa i obrazovnog plana, škola planira aktivnosti koje povećavaju empatiju, socijalnu uključenost učenika i posljedično razvijaju solidarnost. Takve školske i izvannastavne aktivnosti projekti su koji pridonose razvoju socijalnih kompetencija, suradnja s nevladinim udrugama i udrugama koje provode aktivnosti na promicanju solidarnosti, volontiranje za pomoć kolegama iz razreda, starijim osobama, prikupljanje sredstava, humanitarne akcije... Ciljevi solidarnosti mogu se ostvariti i problemom. -usmjerena nastava, projektno orijentirana nastava, interdisciplinarno povezivanje, kvalitetna komunikacija stručnjaka i učenika, stvaranje pozitivne klime uvažavanja u školi, razvijanje vrijednosti i uvođenje pristupa, oblika i metoda koji razvijaju otvoren, uvažavajući dijalog kod učenika i vode ih na objektivno, neovisno, kreativno i kritičko mišljenje.

3.Solidarnost u OŠ Frana Roša

Djeca su svakako veća podrška ako im odrasla osoba pokaže kako pomoći u konkretnoj situaciji, ako su odgovorna za osobu kojoj je potrebna i ako im je dopušteno ponuditi pomoć. (4)

Aktivnosti jačanja solidarnosti u OŠ Frana Roša provode se na razini razreda, odjela, pojedinih skupina i cijele škole. Aktivnosti koje se odvijaju u školi i kojima izravno promičemo solidarnost su:

- akcije prikupljanja (prikupljanje starog papira, čepova, baterija, rabljenih tonera i uložaka, igračaka, bilježnica,);
- dobrotvorne akcije (prikupljanje hrane za životinje u azilu);
- humanitarne akcije (prikupljanje igračaka, bilježnica, čepova, hrane);
- natjecanja s izloženim vrijednostima volontiranja;

- u okviru sati savjetodavne službe provodimo razredne sate kako bismo predstavili individualne posebne potrebe, prihvatili različitosti i razumjeli probleme pojedinih učenika te pružili pomoć učenicima s posebnim potrebama.

U školi provodimo ili sudjelujemo u projektima za razvoj solidarnosti:

- izrada čamaca od starog papira u spomen na žrtve holokausta;
- pozdravljanje ptica mira (podizanje svijesti učenika o važnosti dobrih odnosa);
- Europsko selo (promicanje interkulturalnog razumijevanja, tolerancije, solidarnosti); - Novogodišnji bazar (izrada božićno-novogodišnjih proizvoda i prikupljanje dobrovoljnih priloga za školski fond);
- obilazak štíćenika doma za starije osobe i izrada čestitki za starije osobe (razvijanje međugeneracijske solidarnosti);
- nastavne aktivnosti unutar razrednih sati sa sadržajima namijenjenim upoznavanju sebe, drugih i poticanju međusobnog prihvaćanja. Također u sklopu Proširenog programa (RaP), škola jača i promiče solidarnost, suosjećanje i međusobno razumijevanje.

U okviru proširenog programa, priroda rada idealna je za rano otkrivanje dječjih poteškoća u pridruživanju grupi i pronalaženje pristupa koji mogu utjecati i na grupu i na pojedinca. Svake godine u okviru RaP-a Znamo biti solidarni, puno pažnje posvećujem učenju socijalnih vještina i tako nastojim učenike opremiti ne samo školskim znanjem već i sadržajima važnim za kasniji život. Uz pomoć društvenih igara i drugih pomno planiranih aktivnosti, učenici kroz RaP upoznaju sebe i druge, poboljšavaju komunikaciju, uče se toleranciji i obzirnosti, poštivanju različitosti, izražavanju emocija, učinkovitom ponašanju u konfliktnim situacijama, empatiji,...

Za dobrotvorne svrhe škole tj. pružanje pomoći osobama s određenim potrebama svakako predstavlja važan aspekt odgojno-obrazovnog rada s učenicima. Djeca su osjetljiva na nevolje drugih i osjećaju se dobro kada za nekoga učine nešto dobro. Jedan od ciljeva rada Znamo biti solidarni, kojemu pridajem veliku važnost, je poticanje učenika na sudjelovanje u raznim humanitarnim i dobrotvornim akcijama. Prvo ih učim da se raduju uspjehu svojih kolega iz razreda, a da pomažu onima koji se nađu u nevolji. Tada im objašnjavam da ima djece i odraslih kojima je potrebna pomoć negdje drugdje, ovdje i u svijetu, te da je lijepo pomagati jedni drugima, jer tako svaki pojedinac može doprinijeti da svijet bude bolje mjesto. Već par godina Roševčani skupljanjem plastičnih čepova pomažu potrebitima. U početku su se čepovi prikupljali za Udrugu Sretna stopala koja okuplja grupu roditelja, skrbnika i podupiratelja djece s zaostajanjem u razvoju. Od 2019 prikupljat će se kapice za Luku Brajlaha iz Poljčana. 6-godišnjak ima nepoželjnu cerebralnu paralizu i ne može samostalno hodati, sjediti ili govoriti. Njegova obitelj godinama radi kako bi Luki osigurala dovoljno potrebnih terapija koje će mu pomoći da napreduje u najosnovnijim stvarima. Terapije su skupe pa si pomažu i skupljanjem i prodajom plastičnih čepova.

4.Zaključak

Dobročinstvo, solidarnost, suosjećanje i međusobno razumijevanje vrijednosti su koje nam nedostaju u ovim vremenima. Toga smo iz godine u godinu sve svjesniji u osnovnim školama. O važnosti solidarnosti i dobročinstva u Osnovnoj školi Fran Roš učimo učenike od prvog razreda. Sudeći prema rezultatima istraživanja (5), uspješnom integracijom djeteta u vršnjake, sprječavanjem izolacije i usamljenosti značajno smanjujemo rizik od niza kasnijih razvojnih problema i povećavamo šanse za bolji uspjeh u učenju kasnije u školi. Uspostavljanjem demokratske kulture školskog života učenike pripremamo i za život u suvremenim demokratskim društvima. I ubuduće ću nastojati u nastavi iu okviru proširenog programa isticati odgojno-obrazovne aktivnosti i na taj način pokušati nastaviti graditi mozaik učenika za cijeli život ili ću pokušati učenicima dati doživotni nesvjesni miraz, što je samo važno koliko i znanje.

Ako želite biti sretni sat vremena – odrijemajte.

Ako želiš jednog dana biti sretan – idi na pecanje.

Ako želiš biti sretan cijeli život – pomoz bližnjemu. (kineska poslovice)

5.Literatura

- [1.] Juul, J. (2008). Kompetentni otrok. Radovljica: Didakta.
- [2.] Jacob, C. (2002). Mar otroke sploh še lahko vzgajamo? Ljubljana: Oka otroška knjiga.
- [3.] SSKJ. URL:
<https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=solidarnost>
- [4.] Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (ur.) (2004) Razvojna psihologija. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- [5.] Turnšek, N. (2004). Študijsko gradivo. Socialne igre kot metodični pristop v izobraževanju za kulturo miru in človekove pravice. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.